

ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการภาษีสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพน้องใหม่ หรือผู้ประกอบการวิชาชีพอิสระเป็นเรื่องสำคัญไม่แพ้การปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพและเป็นไปตามกำหนดเวลา รวมทั้งมีภาระผูกพันทางกฎหมายและบทลงโทษที่รุนแรงหากปฏิบัติไม่ถูกต้องทั้งจำและปรับ แต่เรื่องภาษีนี้กลับเป็นเรื่องที่ทั้งตัวผู้ประกอบการวิชาชีพเองไม่มีความรู้เพียงพอ และมีได้ให้ความสำคัญในการปฏิบัติหรือศึกษาความรู้เพิ่มเติมกันแต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้ผู้ประกอบวิชาชีพรุ่นเล็กและนักวิชาชีพอิสระวารสาร ACT จึงนำเนื้อหาความรู้ดังกล่าวซึ่งเป็นเอกสารประกอบการอบรมความรู้สำหรับสถาปนิกเรื่อง การจัดการทางการเงินและความรู้เกี่ยวกับภาษีสำหรับสถาปนิก จัดโดยสถาบันสถาปนิกสยาม อันเป็นข้อมูลที่เรียบเรียงจากประสบการณ์การทำงานวิชาชีพตลอด 20 กว่าปีของผู้บรรยายคือ คุณอนุชา ตั้งศรีวิริยะกุล

เรื่อง (ภาษี) นำรู้... สำหรับสถาปนิก (ตัวเล็ก)

อนุชา ตั้งศรีวิริยะกุล

ภาษีเป็นเรื่องใกล้ตัวมากกว่าที่เราคาดคิด ทั้งในฐานะสถาปนิกและประชาชนทั่วไป เพราะตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้กำหนดให้การเสียภาษีอากรเป็น “หน้าที่” ของประชาชน ซึ่งแปลว่า หากผู้ใดไม่ปฏิบัติตามก็จะได้รับโทษตามกฎหมายกำหนด หลายครั้งที่ทั้งสถาปนิกที่ปฏิบัติวิชาชีพโดยอิสระ (Freelance) หรือบริษัทสถาปนิกเองก็ตามถูกเจ้าหน้าที่สรรพากร “ไล่ต้อน” เอาเบี้ยปรับต่างๆ ซึ่งเป็นเรื่องที่สถาปนิกหรือบริษัทสถาปนิกนั้นๆ “ไม่ทราบ” ว่าจำเป็นต้องปฏิบัติ ทั้งที่หลายเรื่องก็เป็นเรื่องที่สามารถปฏิบัติได้ “ง่าย” กว่าที่เหล่าสถาปนิกคาดคิด

แต่ก็มีบางกรณีที่เหล่าสถาปนิกซึ่งขาดความรู้ในเรื่องการเงินและภาษีถูก “ไล่บี้” ทั้ๆ ที่ไม่ใช่ประเด็นที่ตนเองปฏิบัติผิดพลาดแต่ด้วย “ความไม่รู้” จึงไม่กล้าให้คำชี้แจง รวมไปถึงความกังวลว่าหากไป “ถกเถียง” กับเจ้าหน้าที่สรรพากรในประเด็นนั้นๆ แล้ว “พลาด” ขึ้นมา ก็อาจจะมีประเด็นอื่นๆ ที่ผิดพลาดตามมาอีกก็เป็นได้ ทำให้ตัวสถาปนิกหรือบริษัทสถาปนิกเองเสียสิทธิ์ในบางเรื่องไป เช่น การรับเงินภาษีคืนเนื่องจากชำระไว้เกิน เป็นต้น

สถาปนิกที่ทำงานอยู่ในบริษัท (และไม่มีส่วนส่วนตัวทำเองด้วย) คงไม่ค่อยรู้สึกว่าเป็นต้องรู้เรื่องภาษีมากนัก เพราะทุกๆ เดือนเมื่อตอนรับเงินเดือนจากบริษัท ทางบริษัทเขาก็จะทำการหัก “ภาษี ณ ที่จ่าย” ไว้เป็นที่เรียบร้อย แถมพอถึงปลายปีภาษีบางบริษัทยังใจดีทำเรื่องยื่นภาษีให้เรียบร้อยอีกต่างหาก สถาปนิกที่ทำงานบริษัทที่ไม่ค่อยสนใจอะไรนั้นก็เลยเป็นอันไม่รู้เรื่องภาษีเอาเสียเลย

แต่หากสถาปนิกท่านใดปฏิบัติวิชาชีพในลักษณะเป็นสถาปนิกอิสระ (Freelance) หรือเป็นเจ้าของกิจการเอง ก็จะหนีไม่พ้นต้อง “บริหารจัดการ” เรื่องภาษีเองจนได้สิน่า เหล่าสถาปนิกซึ่งมักจะอ่อนเรื่องตัวเลขอยู่แล้ว (ไม่เว้นแม้แต่วิวเขียนเองด้วย) จึงควรหาความรู้และหาโอกาสทำความเข้าใจในการ “ปฏิบัติ” เรื่องต่างๆ ให้สอดคล้องกับข้อกำหนดตามกฎหมายว่าด้วยภาษี เพื่อประโยชน์ของตัวสถาปนิกหรือบริษัทสถาปนิกเองนะครับ ผมรับรองว่าไม่ใช่เรื่อง “ยาก” เกินกว่าการ “เข้าใจ” และ “ปฏิบัติ” ของสถาปนิกครับ

สถาปนิก...กับเลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร

อีกเรื่องหนึ่งที่จะติดตามตัวท่านไปตลอดชีวิตเมื่อท่านมีรายได้ ก็คือ “เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร” ครับ

สมัยนี้ “บุคคลธรรมดา” ไม่ต้องยื่นขอเลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากรเหมือนสมัยก่อนแล้วครับ โดยทางสรรพากรให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาใช้เลขประจำตัวประชาชนเป็น “เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร” ได้เลยครับ

แต่หากท่านเป็นนิติบุคคล หรือคณะบุคคล หรือห้างหุ้นส่วนสามัญ หรือท่านเป็นบุคคลธรรมดาที่มีรายได้จากการประกอบกิจการเกินปีละ 1,800,000 บาท และเข้าข่ายผู้ประกอบการที่จะต้องจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม ท่านก็ต้องยื่นขอมีเลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากรด้วยนะครับ

สถาปนิก...กับการ “หักภาษี ณ ที่จ่าย”

กฎหมายได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของผู้จ่ายเงินที่ต้องทำการ “หักภาษี ณ ที่จ่าย” ทุกครั้งที่มีการจ่ายเงิน (ในรูปแบบของบริษัท) โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ ป้องกันไม่ให้ผู้มีเงินได้หลีกเลี่ยงหรือหลบหนีการเสียภาษี และทำให้ผู้มีเงินได้ที่ต้องเสียภาษีไม่ต้องแบกรับภาระมากเกินไปในครั้งเดียว ซึ่งภาษีที่ถูกหักไว้นี้กฎหมายให้ถือเป็นเครดิตภาษีรวมกับภาษีเงินได้ประจำปี ตามปกติของผู้ที่ถูกหักภาษี ณ ที่จ่ายไว้ด้วย

ตัวอย่างเช่น เมื่อสถาปนิกมีการเรียกเก็บเงินและรับเงินจากลูกค้าที่เป็นบริษัทเมื่อใดก็ตาม ทางลูกค้าจะต้องมีหน้าที่หักภาษี ณ ที่จ่ายเพื่อนำส่งให้กับกรมสรรพากรในอัตราร้อยละ 3 ของเงินที่ลูกค้าชำระให้เรา เช่น เราเรียกเก็บลูกค้า 10,000 บาท ลูกค้าก็จะหักไว้ร้อยละ 3 หรือ 300 บาท แล้วชำระให้เราเป็นเงิน 9,700 บาท โดยทางลูกค้าก็ต้องนำส่งเงินของสถาปนิกที่หักไว้นี้ให้กับกรมสรรพากรต่อไป และทางสถาปนิกเองก็สามารถนำเงินภาษีที่ถูกหักไว้แล้วนั้นไปเป็นเครดิตภาษีรวมกับเงินภาษีที่คำนวณได้ตอนปลายปี เช่น ปลายปีคำนวณได้ว่าต้องจ่ายภาษีรวม 5,000 บาท ก็สามารถนำเอาภาษีที่ถูกหัก ณ ที่จ่ายไว้ 300 บาท นั้นมาเครดิตได้ จึงเป็นเงินที่ต้องจ่ายเพิ่มอีกเพียง 4,700 บาทเท่านั้น

ในทางกลับกัน หากบริษัทสถาปนิก (หรือบริษัทใดๆ) จะจ่ายเงินให้กับผู้ใดก็ตาม บริษัทสถาปนิกเองก็มีหน้าที่ที่จะต้องหักภาษี ณ ที่จ่ายไว้เพื่อนำส่งต่อกรมสรรพากรต่อไปด้วย หากบริษัทจ่าย

เงินโดยไม่หักภาษี ณ ที่จ่ายไว้ หรือไม่นำส่งภาษี ณ ที่จ่ายที่ได้หักไว้ในแต่ละเดือน บริษัทก็จะมีโทษและถูกปรับด้วยครับ

สถาปนิก...กับการ “หักภาษี ณ ที่จ่าย” ของงานราชการ

ได้กล่าวถึงเรื่องการ “หักภาษี ณ ที่จ่าย” โดยกรณีการจ่ายเงินที่เป็นการว่าจ้างที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพสถาปนิก หรือวิศวกร หรือในลักษณะที่เป็นการจ้างทำของ ก็จะมีการหักภาษี ณ ที่จ่ายในอัตราร้อยละ 3

แต่กรณีเป็นหน่วยงานราชการว่าจ้างเอกชนให้ทำงานในลักษณะเดียวกัน ทางราชการจะทำการหัก “ภาษี ณ ที่จ่าย” ไว้ในอัตราเพียงร้อยละ 1 เท่านั้นครับ (ตามประมวลรัษฎากร มาตรา 69 ทวิ)

สถาปนิก...ภาษีมูลค่าเพิ่ม

หลายๆ ท่านเข้าใจว่าภาษีมูลค่าเพิ่มเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องเฉพาะกรณี “นิติบุคคล” เรียกเก็บเงินจากลูกค้าเท่านั้น แต่อันที่จริงแล้วสถาปนิก Freelance ท่านใด แม้จะไม่ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลก็ตาม แต่หากรายรับของท่านเกินกว่า 1.8 ล้านบาทต่อปี ท่านจะต้องไปจดทะเบียนเป็นผู้ประกอบการที่ต้องมีภาษีมูลค่าเพิ่มด้วยครับ

สถาปนิกที่มีรายได้เกินกว่า 1.8 ล้านบาทต่อปี หรือนิติบุคคล จะต้องนำส่งภาษีมูลค่าเพิ่มทุกเดือนครับ โดยภาษีมูลค่าเพิ่มนี้โดยปกติสถาปนิกจะเรียกเก็บจากลูกค้า (ควรระบุไว้ในสัญญาว่าจ้างด้วย) หากสถาปนิกลืมบวกเพิ่มเข้าไป ก็กลายเป็นว่าสถาปนิกต้องควักเนื้อจ่ายส่วนภาษีมูลค่าเพิ่มนี้ให้สรรพากรเอง (เป็นจำนวนเงินไม่น้อยนะครับ เช่น 1 ล้านบาท ภาษีมูลค่าเพิ่มก็คือ 70,000 บาท เพราะปัจจุบันภาษีมูลค่าเพิ่มคือร้อยละ 7)

สถาปนิก...การเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

เมื่อท่านสถาปนิกเริ่มมีรายได้จากทำงานเป็นพนักงานในบริษัทใด สิ่งแรกที่ท่านจะต้องประสบเกี่ยวกับเรื่องของภาษี คือ **การถูกหัก ภาษี ณ ที่จ่าย** จากเงินเดือนที่ได้รับในแต่ละเดือน และจะต้องยื่นแบบแสดงรายการ**ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (ภ.ง.ด. 91)** สำหรับแต่ละปีภาษี ภายในเดือนมีนาคมของปีถัดไป เช่น เราต้องยื่นแบบ ภ.ง.ด. 91 ของรายได้ในปีภาษี 2552 พร้อมทั้งชำระภาษี (ถ้ามี) ภายในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2553 ... โดยในกรณีนี้ท่านสถาปนิกจะยื่นภาษีตามประเภทเงินได้พึงประเมินเป็นประเภทที่ 1 คือ เงินได้เนื่องจากการจ้างแรงงาน (มาตรา 40(1)) ซึ่งท่านจะหักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาได้ในอัตราร้อยละ 40 แต่ไม่เกิน 60,000 บาท (ขอให้สังเกตประเด็นเรื่องการหักค่าใช้จ่ายในแต่ละกรณีให้ดีนะครับ)

อีกกรณีหนึ่ง...หากสถาปนิกทำงานเป็นสถาปนิกอิสระ ไม่ได้สังกัดบริษัทใดเลย เมื่อสถาปนิกท่านนั้นได้รับเงินจากลูกค้าซึ่งเป็นบุคคลธรรมดา ก็จะไม่ถูกหักภาษี ณ ที่จ่ายจากบุคคลธรรมดา แต่หากได้รับเงินจากลูกค้าที่เป็นบริษัทแล้วละก็ คราวนี้ท่านก็จะถูกหัก **ภาษี ณ ที่จ่าย** ในอัตราร้อยละ 3 ของเงินได้ และนอกจากท่านสถาปนิกจะต้องยื่นแบบแสดง

รายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (ภ.ง.ด. 91) สำหรับแต่ละปีภาษี ภายในเดือนมีนาคมของปีถัดไปแล้ว ท่านก็ยังมึหน้าที่ยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา **ครึ่งปีภาษี (ภ.ง.ด. 94)** ระหว่างเดือนกรกฎาคมถึงเดือนกันยายนของปีภาษีนั้นๆ ด้วย ตัวอย่างเช่น สำหรับรายได้ (หรือตามภาษาภาษีเขาเรียกว่า “เงินได้”) ที่ท่านสถาปนิกได้รับในปี พ.ศ. 2552 ท่านสถาปนิกก็ต้องยื่นแบบ ภ.ง.ด. 94 สำหรับรายได้ครึ่งปีแรกภายในเดือนกันยายน พ.ศ. 2552 และต้องยื่นอีกครั้งหนึ่งตามแบบ ภ.ง.ด. 91 สำหรับรายได้ตลอดปี 2552 ภายในสิ้นเดือนมีนาคม พ.ศ. 2553 ... ในกรณีนี้ท่านสถาปนิกจะยื่นภาษีตามประเภทเงินได้พึงประเมินเป็นประเภทที่ 6 คือ เงินได้จากการประกอบวิชาชีพอิสระ (มาตรา 40 (6)) ซึ่งท่านจะหักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาได้ในอัตราร้อยละ 30 (ไม่จำกัดวงเงิน) หรือท่านอาจจะขอหักค่าใช้จ่ายในลักษณะตามจำเป็นหรือตามสมควรก็ได้ (แต่จากประสบการณ์แล้ว การหักเป็นการเหมาในอัตราร้อยละ 30 จะยุ่งยากน้อยกว่ามากครับ และก็ค่อนข้างครอบคลุมอยู่แล้วครับ หากจะหักค่าใช้จ่ายตามจริงแล้วทางสรรพากรจะค่อนข้างเข้มงวดในการตรวจสอบ “ที่มา” ของเอกสารค่อนข้างมาก ตัวอย่างเช่น ค่าน้ำมันหรือค่าโดยสารเครื่องบินที่สถาปนิกระบุว่าเป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการไป “ทำงาน” ที่ จ.ภูเก็ต เป็นการเดินทางไปทำงานจริงหรือไม่ หรือเป็นค่าใช้จ่าย “ส่วนตัว” ที่ไปเที่ยว จ.ภูเก็ต เป็นต้น)

แล้วท่านสถาปนิกที่เป็นพนักงานกินเงินเดือนแล้วมีงานส่วนตัวเป็นงานสถาปัตยกรรมด้วยล่ะครับจะอย่างไรดี?

ท่านก็ต้อง... 1) ยื่นแบบ ภ.ง.ด. 94 สำหรับเงินได้ที่เกิดจากการทำงานส่วนตัวที่เป็นงานสถาปัตยกรรม (ไม่ต้องยื่นส่วนที่เป็นเงินเดือน) และคำนวณภาษีตามประเภทเงินได้จากประกอบวิชาชีพอิสระ (มาตรา 40(6)) ... และ 2) เมื่อถึงเวลาที่ท่านต้องยื่น ภ.ง.ด. 91 ท่านก็ต้องกรอกรายการเงินได้ ทั้งเงินได้จากเงินเดือนตามมาตรา 40(1) ซึ่งหักค่าใช้จ่ายได้ไม่เกิน 60,000 บาท และกรอกรายการเงินได้จากการทำงานส่วนตัวที่เป็นงานสถาปัตยกรรม (มาตรา 40(6)) หักค่าใช้จ่ายได้ร้อยละ 30 ... แยกคนละรายการกันนะครับ ซึ่งประเด็นนี้จะมีความสำคัญมากต่อการหักค่าใช้จ่ายที่ถูกต้องครับ

หากสังเกตให้ดีผมจะเน้นมาก ว่าเรื่องที่คุยกันอยู่นี้เป็นรายได้จากงานสถาปัตยกรรม จึงจะเป็นไปตามมาตรา 40(6) เพราะหากท่านมีรายได้จากการทำงานอื่นๆ เช่น เป็นงานรับเหมาก่อสร้าง ก็จะเข้าข่ายเป็นเงินได้ตามมาตรา 40(7) คือเงินได้จากการรับเหมา ซึ่งหักค่าใช้จ่ายได้ในอัตราร้อยละ 70 เป็นต้น

อ่านเสร็จแล้วอย่างเพิ่งเหนื่อยนะครับ หากอ่านรอบเดียวแล้วไม่เข้าใจ ก็ค่อยๆ ทวนดูอีกที เพราะเป็นประโยชน์กับท่านสถาปนิกเป็นอย่างยิ่งครับ

สถาปนิก...สถานที่ยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้

ท่านสามารถยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ที่สรรพากรพื้นที่ทุกสาขา หรือผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ต ผ่าน website : <http://www.rd.go.th> หรือธนาคารไทยพาณิชย์ทุกสาขา (ผู้เขียนแปลกใจว่าเหตุใดจึงไม่มีรายชื่อธนาคารกรุงไทยอยู่ใน list ที่ให้ยื่นแบบแสดงรายการภาษี ทั้งที่ให้เลือกวิธีชำระด้วยบัตรเครดิตธนาคารกรุงไทยได้) หรือในบางโอกาส โดยเฉพาะช่วงใกล้ๆ หมดกำหนดเวลาชำระ ภ.ง.ด. 90 (เดือนมีนาคม) ทางสรรพากรท่านก็ไปอำนวยความสะดวกถึงห้างสรรพสินค้าก็มี

สถาปนิก...กับวิธีชำระภาษีเงินได้

ท่านสามารถเลือกวิธีชำระเป็นเงินสด หรือโดยบัตรเครดิตธนาคารกรุงไทย (เฉพาะที่สรรพากรพื้นที่สาขาในเขตกรุงเทพมหานคร) หรือ โดยเช็ค หรือดราฟท์ หรือ ธนาณัติ ก็ได้ครับ

สถาปนิก...การยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้

ปัจจุบันหากท่านมีรายได้เฉลี่ยเดือนละประมาณ 15,000 บาท (ที่ใช้คำว่าประมาณ เพราะแต่ละท่านอาจมีการหักค่าลดหย่อนต่างกัน) หรือมีเงินได้สุทธิ (รายได้ของท่านหลังหักค่าใช้จ่าย ค่าลดหย่อนต่างๆ แล้ว) ไม่เกิน 150,000 บาท ต่อปี ท่านจะได้รับการยกเว้นไม่ต้องเสียภาษี แต่มีได้แปลว่าท่านไม่ต้อง “ยื่น” แบบแสดงรายการภาษีเงินได้ นะครับ เพราะหากท่านไม่ไปยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ ท่านจะต้องเสียค่าปรับตามกฎหมายครับผม

ดังนั้นเมื่อใดที่ท่านมีรายได้ ก็อย่าลืมไปยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ ทั้งประเภท ภ.ง.ด. 94 (อย่างช้าภายในเดือนกันยายนของทุกปี) และ ภ.ง.ด. 90 (อย่างช้าภายในเดือนมีนาคม) นะครับ

สถาปนิก...ประเภทของผู้ที่ต้องเสียเงินได้บุคคลธรรมดา

ประมวลรัษฎากรได้กำหนดประเภทผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้ที่เป็น “บุคคลธรรมดา” ไว้ดังนี้ครับ

1. บุคคลทั่วไป
ไม่จำกัดเรื่อง อายุ เพศ การศึกษา เชื้อชาติ อาชีพ
2. ผู้ถึงแก่ความตายก่อนยื่นแบบแสดงรายการเพื่อชำระภาษี
กฎหมายกำหนดให้ผู้จัดการมรดกหรือทายาทเป็นผู้ยื่นชำระภาษีแทนผู้ตาย (เฉพาะในปีที่ตาย)
3. กองมรดกที่ยังไม่ได้แบ่ง
ถ้าปรากฏว่าในปีถัดไปหลังจากที่เจ้ามรดก (ผู้มีเงินได้) ถึงแก่ความตาย กองมรดกของบุคคลนั้นยังไม่ได้แบ่งให้แก่ทายาทและมีเงินได้เกิดขึ้น ทางผู้จัดการมรดกหรือทายาทก็ต้องทำหน้าที่เป็นผู้ยื่นชำระภาษีแทนผู้ตาย
4. ห้างหุ้นส่วนสามัญ หรือคณะบุคคลที่มีชื่อนิติบุคคล
บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปมาร่วมกันทำกิจกรรมแล้วก่อให้เกิดเงินได้ กฎหมายเรียกว่า “คณะบุคคล” แต่ถ้าการร่วมกันนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อหา “กำไร” มา “แบ่งปันกัน” ก็จะเรียกว่า “ห้างหุ้นส่วนสามัญ” ซึ่งไม่ได้มีการจดทะเบียนกับกระทรวงพาณิชย์ ซึ่งเมื่อเสียภาษีแล้วแบ่งส่วนกำไร

ที่เหลือให้กับผู้ที่เป็นส่วนส่วนแต่ละคน ผู้ที่ได้รับก็ยกเว้นไม่ต้องนำไปคำนวณรวมกับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาอีก

เงินเดือน ค่าจ้าง เบี้ยเลี้ยง เงินที่คำนวณได้จากมูลค่าของการได้อยู่บ้านที่นายจ้างให้อยู่โดยไม่เสียค่าเช่า เงินได้ประเภทนี้จะหักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาได้ในอัตราร้อยละ 40 ของเงินได้ แต่สูงสุดไม่เกิน 60,000 บาท

เหตุผลหนึ่งที่เอาเรื่องนี้มาเล่าให้ฟังก็เพื่อให้ท่านผู้อ่านได้ทราบกันเป็น “ความรู้รอบตัว” ครับว่า ตามประมวลรัษฎากร ท่านนับ “ผู้ถึงแก่ความตายก่อนยื่นแบบแสดงรายการเพื่อชำระภาษี” และ “กองมรดกที่ยังไม่ได้แบ่ง” เป็นหน่วยหนึ่งที่มีหน้าที่เสียภาษีบุคคลธรรมดาด้วยครับ

ส่วนอีกประเด็นหนึ่งที่สำคัญที่สถาปนิกอิสระหรือสถาปนิกที่มีรายได้จากหลายๆ ทางควรทราบ คือ “ห้างหุ้นส่วนสามัญหรือคณะบุคคลที่มีชื่อนิติบุคคล” ซึ่งจะเป็น “หน่วยภาษี” ที่ช่วยให้ท่าน “จัดการภาษี” ได้ดีขึ้น เพราะจะเป็นการ “กระจาย” ฐานเงินได้ออกไป ช่วยลดภาระภาษีไปได้มากครับ

ปัจจุบัน ทางสรรพากรตีความว่า การที่สถาปนิกรวมตัวกันทำงานนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อหา “กำไร” มา “แบ่งปันกัน” ท่านสถาปนิกจึงต้องมีเลขผู้เสียภาษีในลักษณะ “ห้างหุ้นส่วนสามัญ” และไม่สามารถจะจัดเป็น “คณะบุคคล” ได้อีกต่อไป

แต่ไม่ต้องตกใจนะครับ เพราะทั้ง “ห้างหุ้นส่วนสามัญ” และ “คณะบุคคล” มีวิธีการคำนวณภาษีในลักษณะเดียวกันทุกประการครับ

สถาปนิก...ประเภทของเงินได้พึงประเมิน

เป็นเรื่องจำเป็นที่พวกเราต้องทราบกันถึงการจัดแบ่งประเภทของ “เงินได้” พึ่งประเมิน เพื่อเราจะได้เสียภาษีได้ถูกประเภท และเลือกการหักค่าใช้จ่ายได้ถูกต้องครับ

ก่อนอื่นต้องเข้าใจคำว่า “เงินได้พึงประเมิน” ก่อนนะครับ ว่าตามกฎหมายท่านหมายรวมตลอดตั้งแต่ “รายได้ที่เป็นตัวเงิน และทรัพย์สิน หรือประโยชน์อย่างอื่นที่ได้รับ ซึ่งอาจคิดคำนวณได้เป็นเงิน” ครับ โดยประเภทของเงินได้พึงประเมินนั้นจำแนกออกตามมาตรา 40 เป็นดังนี้ครับ

ประเภทที่ 1 เงินได้จากการจ้างแรงงาน (มาตรา 40(1))

เป็นการใช้แรงงานแลกกับเงิน เป็นลักษณะนายจ้างลูกจ้าง ซึ่งอาจเกี่ยวพันกันตามสัญญาจ้างแรงงานหรือกฎหมายคุ้มครองแรงงาน หรือไม่ได้ เช่น บรรดาลูกจ้างที่เป็นมนุษย์เงินเดือน ข้าราชการ คนรับใช้ตามบ้าน หมายรวมถึง

ประเภทที่ 2 เงินได้จากหน้าที่หรือตำแหน่งงานที่ทำหรือจากการรับทำงานให้ (มาตรา 40(2))

ดูแล้วอาจคล้ายกับเงินได้ประเภทที่ 1 แต่ความต่างจะอยู่ที่ “ผู้จ่ายเงิน” ให้ไม่ใช่ “นายจ้าง” เป็นลักษณะการ “รับทำงานให้” หรืองานบริการ เช่น รับเป็นนายหน้า รับเป็นที่ปรึกษาของบริษัท หรือรับเป็นประธานกรรมการบริษัท

ประเด็นนี้ผมเคยต้องนั่งถกกับสรรพากรอยู่นาน เพราะท่านพยายามจะตีความการให้คำปรึกษาของสถาปนิก หรือ การคุมงานของสถาปนิก (ที่คนทั่วๆ ไปมักเรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า Consult ซึ่งแปลเป็นไทยได้ว่าที่ปรึกษา) เข้าข่ายเป็น “ที่ปรึกษา” ตาม มาตรา 40(2) รวมถึงการทำแบบร่างทำงานให้เจ้าของงานแต่ไม่ได้สร้าง เช่น สถาปนิกรับทำ Conceptual Design เพื่อให้เจ้าของงานทราบว่าที่ดินของเจ้าของงานที่ดินดังกล่าวใช้ประโยชน์ได้มากน้อยอย่างไร ก็เป็นการให้บริการในลักษณะ “ที่ปรึกษา” และยิ่งรวมถึงการที่เรารับงานมาแล้วส่งต่อให้วิศวกรว่าเป็นลักษณะ “นายหน้า” ซึ่งท้ายที่สุดผมได้ร่วมถกกับทางสรรพากรจนได้ข้อสรุปว่าการให้บริการของสถาปนิกในลักษณะของสถาปนิกที่เป็นสถาปนิกอิสระนั้น เราใช้ “ความรู้ความสามารถ” ในเชิง “วิชาชีพสถาปัตยกรรม” เงินได้จากงานดังกล่าวจึงต้องถือเป็นเงินได้ตามมาตรา 40(6) ครับ (อ่านรายละเอียดเพิ่มเติมได้จากภาคผนวก หรือบทความ “สถาปนิก...กับการเข้าชี้แจงเรื่องภาษีกับสรรพากร” ที่ผมเคยเขียนไว้)

ที่ต้องถกกันให้ชัดเจนเพราะเงินได้ประเภทนี้จะหักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาได้ในอัตราร้อยละ 40 ของเงินได้ แต่สูงสุดไม่เกิน 60,000 บาท ครับ ต่างจากประเภทที่ 6 ซึ่งเป็นวิชาชีพอิสระ (มาตรา 40(6)) ซึ่งไม่ได้จำกัดการหักค่าใช้จ่าย อันมีผลต่อยอดสุดท้ายที่เป็นเงินได้สุทธิของสถาปนิกอิสระซึ่งนำไปคำนวณภาษีอย่างมากครับ

ประเภทที่ 3 เงินได้จากค่าสิทธิต่างๆ (มาตรา 40(3))

เป็นเงินได้จากการคิด ประดิษฐ์ งานเขียนอันเป็นลิขสิทธิ์ ค่าแห่งความนิยม (goodwill) เงินรายปีอันได้จากพันธกรรม หรือนิติกรรมอย่างอื่น หรือค่าพิพากษาของศาล

เงินได้ประเภทนี้จะหักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาได้ในอัตราร้อยละ 40 ของเงินได้ แต่สูงสุดไม่เกิน 60,000 บาท

ประเภทที่ 4 เงินได้จากการลงทุนด้วยเงิน (มาตรา 40(4))
ดอกเบี้ยจากพันธบัตร เงินปันผล เงินส่วนแบ่งกำไรของบริษัท หรือนิติบุคคล เงินโบนัสที่จ่ายให้ผู้ถือหุ้น (ไม่ใช่พนักงานเงินเดือนนั้นครับ) เงินลดทุนของบริษัท ผลประโยชน์ที่ได้จากการที่บริษัทโอนหุ้นส่วนเฉพาะซึ่งตีราคาเป็นเงินได้เกินกว่าที่ลงทุน

เงินได้ประเภทนี้ตามกฎหมายจะไม่ยอมให้มีการหักค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น

ประเภทที่ 5 เงินได้จากการมีทรัพย์สินออกให้เช่า และการมรดกสัญญาเช่าซื้อ หรือมรดกสัญญาซื้อขายเงินผ่อน (มาตรา 40(5))

เป็นเงินหรือประโยชน์ที่เกิดจากการให้เช่าทรัพย์สิน การมรดกสัญญาเช่าซื้อทรัพย์สิน การมรดกสัญญาซื้อขายเงินผ่อน

เงินได้ประเภทนี้จะหักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาได้ในอัตราต่างๆ กันตามรายละเอียดประเภทของเงินได้ ตั้งแต่อัตราร้อยละ 10 ถึง 30 (ดูรายละเอียดจากตารางของประกาศกรมสรรพากร) ไม่จำกัดยอดการหักค่าใช้จ่าย หรือท่านอาจจะหักค่าใช้จ่ายตามความจำเป็นและสมควร (ก็ต้องไปนั่งถกกับทางเจ้าหน้าที่อีกครั้งว่า “สมควร” หรือไม่) โดยต้องมีหลักฐานเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายให้ชัดเจนครับ

ประเภทที่ 6 เงินได้จากการประกอบวิชาชีพอิสระ (มาตรา 40(6))

วิชาชีพอิสระที่กำหนดไว้ตามกฎหมายในปัจจุบัน ได้แก่ วิชากฎหมาย การประกอบโรคศิลปะ วิศวกรรม สถาปัตยกรรม การบัญชี ประณีตศิลปกรรม ส่วนวิชาชีพอิสระอื่นนอกเหนือจากนี้ยังไม่มีการประกาศในพระราชกฤษฎีกา

โดยนัยยะของคำว่าวิชาชีพอิสระนั้น คำว่า “วิชาชีพ” หมายถึงการใช้ความรู้ความสามารถทางด้านนั้นๆ เป็นการเฉพาะอยู่เป็นปกติและเป็นประจำ ส่วนคำว่า “อิสระ” ก็จะมีหมายถึงการไม่มีเจ้านาย ตัวเองไม่ได้เป็นลูกจ้าง อยากรจะทำ หรือต้องการจะหยุดเมื่อใดก็ได้ตามอำเภอใจ

เงินได้ประเภทนี้จะหักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาสำหรับการประกอบโรคศิลปะได้ในอัตราร้อยละ 60 ส่วนประเภทอื่นๆ ให้หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาได้อัตรา 30 หรือท่านอาจจะหักค่าใช้จ่ายตามความจำเป็นและสมควรก็ได้ครับ

ประเด็นที่ทางสรรพากรให้วิชาชีพสถาปนิกเราหักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาได้อัตรา 30 นี้ สำคัญมากสำหรับท่านสถาปนิกอิสระนะครับว่า หากท่านไปรับเงินจากเจ้าของมาโดยรวมนั้น ของวิศวกรเข้าไปด้วยแล้ว ท่านเสียภาษีมากเกินจำเป็นแน่นอน เพราะสัดส่วนค่าวิศวกรรวมโครงสร้างและงานระบบก็จะอยู่ที่ร้อยละ 30-40 อยู่แล้ว ยังไม่รวมค่าดำเนินการอื่นๆ ของตัวสถาปนิกเอง ดังนั้น หากเป็นไปได้ (ซึ่งควรต้องได้แน่ครับ) ท่านสถาปนิกควรจะให้เจ้าของงานจ่ายเงินให้กับวิศวกรโดยตรง เพื่อจะได้ลดฐานเงินได้สำหรับคิดภาษีในส่วนวิศวกรออกไปครับ

ประเภทที่ 7 เงินได้จากการรับเหมาที่ผู้รับเหมาต้องลงทุน ด้วยการจัดหาสัมภาระในส่วนสำคัญนอกจากเครื่องมือ (มาตรา 40(7))

เป็นเงินหรือประโยชน์ในกรณีที่เรอาจเรียกว่าเป็น “เสียรับเหมา” เพราะกฎหมายระบุว่า “ลงทุนด้วยการจัดหาสัมภาระในส่วนสำคัญ นอกจากเครื่องมือ” จึงแปลว่าไม่ใช่ลูกจ้างที่มีรายได้จากการรับเหมา ซึ่งมีคือ น มีเกวียนปาด หรือตลับเมตร เป็นของตัวเอง

ลักษณะเช่นนี้มักจะได้แก่ ผู้รับเหมาอิสระที่ไม่ได้จดทะเบียนเป็นบริษัท

เงินได้ประเภทนี้จะหักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาได้ในอัตราร้อยละ 70 หรืออาจเลือกหักค่าใช้จ่ายตามความจำเป็นและสมควร (ซึ่งผมว่าเป็นการยากมากที่จะให้เจ้าหน้าที่สรรพากรยอมรับใบเสร็จรับเงิน หรือโดยเฉพาะอย่างยิ่งบิลเงินสด เพราะมักจะต้องถกกันยาว และหาหลักฐานพิสูจน์ได้ยาก)

ประเภทที่ 8 เงินได้จากธุรกิจ การพาณิชย์ การเกษตร การอุตสาหกรรม การขนส่ง หรือการอื่น ๆ (มาตรา 40(8))

กรณีนี้มุ่งมองในประเด็นลักษณะของการเป็นธุรกิจ เช่น หากเป็นนายหน้าเป็นครั้งเป็นคราว นานๆ เกิดรายได้จากการเป็นนายหน้าที่ ก็เข้าข่ายเป็นผู้มีเงินได้ประเภทที่ 2 แต่หากตั้งเป็นสำนักงาน มีลูกจ้าง และมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ทางสรรพากรก็จะให้เป็นผู้มีเงินได้ประเภทที่ 8 หรือรวมถึงกรณีมีเงินได้ต่างๆ ที่ไม่ตรงกับที่ระบุในประเภทของผู้มีเงินได้ประเภทที่ 1 ถึง 7 เช่น รายได้จากกิจการร้านอาหารทำผม หรือการเป็นนักแสดง

เงินได้ประเภทนี้จะหักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาได้ในอัตราต่างๆ กันตามรายละเอียดประเภทของเงินได้ (ดูรายละเอียดจากตารางของประกาศกรมสรรพากร) ส่วนมากไม่จำกัดยอดการหักค่าใช้จ่าย ยกเว้นอาชีพนักแสดง หรือท่านอาจจะหักค่าใช้จ่ายตามความจำเป็นและสมควรก็ได้ครับ **ACT**